

Center for Bygningsbevaring i RAADVAD ANVISNINGER til Bygningsbevaring

Sæbeskuring af TRÆGULVE

af Søren Vadstrup, arkitekt m.a.a.

Dato: Januar 2010

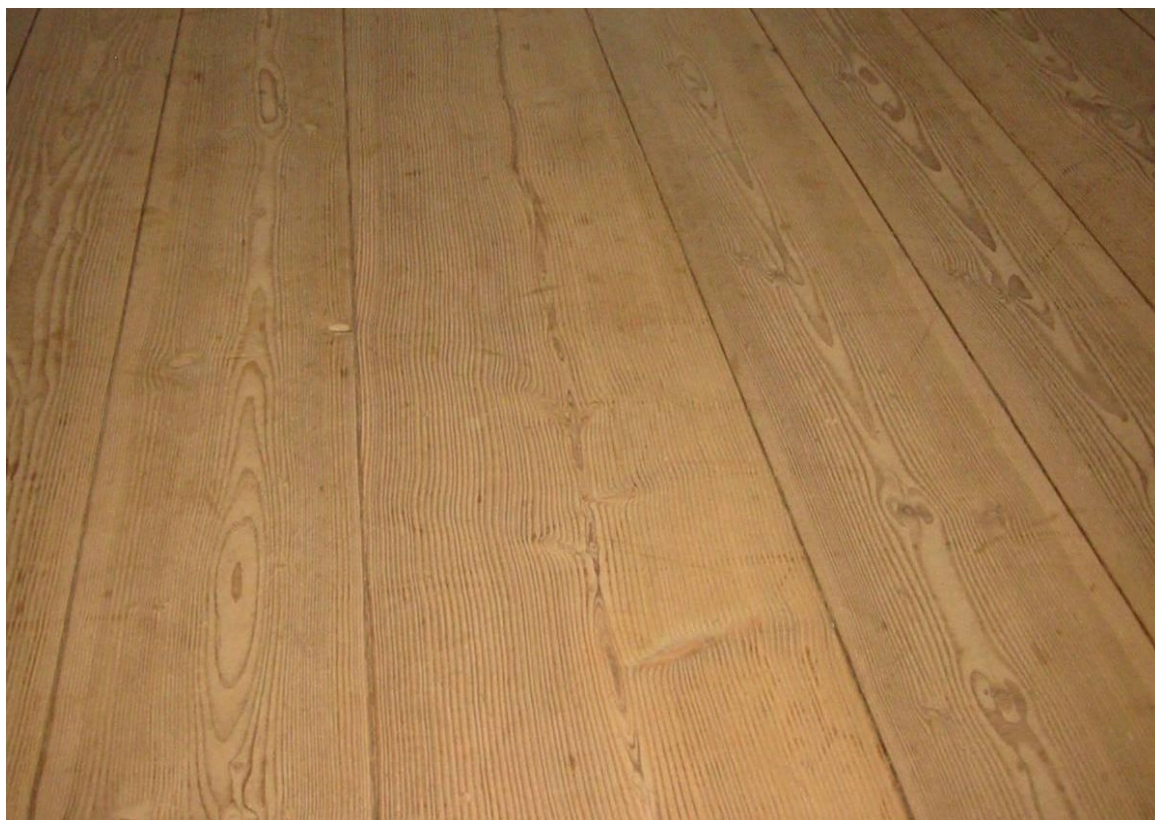
Sæbeskuring

Sæbeskuring er en god, billig og uhyre gennemprøvet metode til vedligeholdelse af trægulve. Sæbeskurede trægulve bliver mere og mere mættede med sæbe efter hver behandling, og de bliver derfor mere og mere smudsafvisende og lette og lettere at holde ved lige. De bliver samtidigt lysere og lysere og smukkere og smukkere. Fyrrebrædder bliver lyse grågule og granbrædder helt hvide.

Man kan sæbeskure alle slags gulve: Brede fyrreplanker bør ikke have andet, men egeparket, bøgeparket eller askeparket kan også sæbeskures med et smukt resultat. Det samme gælder murstensgulve (gule eller røde mursten på fladen) eller andre typer klinkegulve.

Sågar udvendige træterrasser eller havemøbler af træ er det en god ide at sæbeskure, da sæben er god til at fjerne algevækst og holde denne nede.

Den største fordel ved sæbeskuring i forhold til de andre overfladebehandlinger for trægulve er imidlertid at et almindeligt slid ikke bliver grimt at se på. Ved lakerede gulve, ferniserede gulve, malede gulve og olierede gulve vil slid f.eks. fra sko, møbler eller hjul, blotlægge træet, der her vil syne som gråfarvede, slidte områder. Eneste mulighed er afslibning og genbehandling. Ved de sæbeskurede gulve vil sliddet ikke være synligt i samme grad og slet ikke nødvendiggøre en ny dyr og besværlig genbehandling.

Før i tiden skurede man trægulvene med sæbe hver uge, måske mest fordi et nyskuret gulv ser fantastisk flot og indbydende ud. I dag kan frekvensen bero på hvor og hvor meget det pågældende gulv bruges. Det kan variere fra mellem én gang om måneden til cirka tre gange om året. Det er i hvert fald ikke rigtigt, at sæbeskurede gulve er meget sarte og vedligeholdelses-krævende i forhold til lakerede, malede eller olierede gulve – tvært imod.

Man tager...

- I pakke/pose sæbespån
- I spand
- I gulvklud af stof
- I gulvskrubbe med skaft
- I hånd-gulvskrubbe
- Alm rent vand

Før sæbeskuringen skal man feje eller støvsuge gulvet godt, så der ikke er snavs, nullermænd eller sand på gulvet. Dernæst skal man gøre hele gulvet vådt med *koldt* vand. Et vådt gulv får sæben til at trænge bedre ind i porerne.

Herefter starter selve sæbeskuringen. Man rører en passende mængde sæbspåner eller brun sæbe ud i koldt eller lunkent vand. Vandet skal føles godt fedtet mellem fingrene. Så har det det rigtige sæbeindhold. Forholdet er ca. 2-3 dl sæbe til 10 l vand. Hvis der benyttes varmt vand bliver gulvene erfaringsmæssigt ikke så blanke og smukke som med koldt eller lunkent vand.

Sæbeskuring af gulve er skønt at gøre i bare tæer.

Man benytter en almindelig gulvklud til skuringen. Dernæst en gulvskrubbe med skaft. Den sæbevåde gulvklud skrubbes med så mange kræfter man har på langs af gulvbrædderne, ca tre brædder ad gangen. Ved snavsede steder benyttes selve gulvskrubben, enten blot med sæbevandet eller med børsterne dyppet i lidt ekstra sæbe. Ved særligt slemme steder lægger man sig på knæ og skruber med en håndgulvskrubbe, sågar en nymodens med en fibersvamp, hvis man foretrækker dette. Overskydende vand tørres løbende op med den opvredne gulvklud.

Hvis sæbevandet bliver meget snavset skal det skiftes ud, da det ellers vil give gulvet et kedeligt gråt skær. Der skal ikke skylles efter med rent vand. Men man skal i stedet huske at åbne vinduerne, så fugten ventileres ud. Jo flere gange man sæbeskurer gulvet, jo mere sæbemættet og smudsafvisende bliver det – og dermed mindre og mindre vedligeholdelseskrævende.

Rødvinspletter kan som regel skures væk med sæbe, så hurtigt efter spildet som muligt. Fedtpletter og lignende kan for det meste fjernes med lidt salmiakrengøringsmiddel (flydende eller skurepulver), direkte på pletten. Sågar motorrens (!) til biler - igen kun direkte på pletten. Begge behandlinger skal stoppe i tide, da plettens ellers risikerer at komme til at skinne lysere end selve gulvet.

Kalkbehandling

En kalkbehandling er fortrinsvis beregnet til nye trægulve, eller nyafhøvede gulvbrædder, som man gerne vil gøre hårdere og mere smudsafvisende i overfladen og også mere lyse og grå i farven. Nye trægulve er altid meget gule i farven og en sæbeskuring, som beskrevet ovenfor vil også gøre gulvet gråt, men dette tager erfaringsmæssigt flere år.

Ved kalkbehandling trænger den læskede kalk ned i bræddernes øverste overflade, hvor det efterfølgende hærder til kridtsten, der er hårdere end træ. Den basiske væske tager det "gule" af brædderne og gør dem grålige og lyse.

Ca. 150 g læsket kalk (enten vådlæsket kulekalk eller tørlæsket, såkaldt "stampet" kalk) røres godt op i 10 liter koldt vand. Der benyttes piskeris eller lignende og der røres i mindst to minutter. Man lader denne blanding stå natten over hvorved de hvide kalkpartikler bundfælder sig med en helt klar væske, kaldt *kalkvand*, øverst. Denne klare væske hældes af og benyttes derefter til *kalkbehandling* af gulvbrædderne

Gulvet støvsuges og vaskes herefter med almindeligt rent vand. Nu vaskes gulvet med kalkvand i et jævnt lag. Gulvet hærder til næste dag, hvorefter det skures med sæbevand som beskrevet under sæbeskuring.

Det basiske kalkvand indeholder calciumhydroxid, der efterfølgende hærder til calciumkarbonat (kridtsten) ved hjælp af luftens kuldioxid. Dette gør sammen med den efterfølgende sæbebehandling træet hårdere, mere slidstærkt og mere vand- og snavsafvisende i overfladen.

I visse opskrifter benytter man den "hvide" læskede kalk i stedet for den klare kalkvand, hvor de hvide partikler har bundfældet sig. Erfaringerne viser dog at hvidtekalken i visse tilfælde kan gøre gulvet skjoldet og hvid/gråspættet. Derfor anbefales den klare kalkvand i stedet for. Den tilbageværende hvidtekalk skal ikke smides ud. Den kan påføres nyt rent vand igen og dermed bruges til at "trække" kalkvand af, eller til at kalke murværket, lige så længe der er hvide calciumhydroxid-partikler tilbage i væsken.

Kalkbehandling af trægulve kan godt forveksles med *pibellersbehandling*. Pibeler, der kan købes hos materialister, er brændt kaolin, (porcelæns-)ler, der bl.a. bruges til piber. Det fine, hvide pulver kan blandes i sæbevandet, en håndfuld i en spand sæbevand, og vil her give gulvet et (kunstigt) hvidligt skær. Pibeleret vil dog ikke hærde gulvets overflade, som den læskede kalk.

Prøver på kalkvandsbehandling af nye fyrrebrædder:

Til venstre: Behandling med hvidtekalk og derefter afvaskning af denne med sæbspåner. Behandlingen gør træet helt lyst og gråligt/hvidligt.

Til højre: Behandling med kalkvand og derefter vask med sæbspåner.

ANVISNINGER til Bygningsbevaring Brug af Center for Bygningsbevarings ANVISNINGER

Center for Bygningsbevaring

Center for Bygningsbevaring er et uafhængigt viden-center, der arbejder med bevaring og udvikling af den byggede kulturarv via forskning, kurser og efteruddannelse, samt projekter og handlingsplaner på historiske bygninger. Centeret løser opgaver for statslige styrelser, kommuner, fonde, ejendomsselskaber samt ikke mindst for private ejere af fredede og bevaringsværdige ejendomme. Centeret er desuden tilknyttet Det Kongelige Bygningsinspektorat II som rådgiver omkring blandt andet bygningssyn.

Brug af Center for Bygningsbevarings ANVISNINGER

Center for Bygningsbevarings anvisninger er fortrinsvist rettet mod private husejere, men må gerne benyttes, citeres fra og "klippes i" af tegnester, håndværksfirmaer eller andre til professionelle formål, f.eks. til arbejdsbeskrivelser til restaureringsarbejder. Det er **ikke tilladt** at bringe uddrag fra, klippe i eller viderebearbejde/rette i Center for Bygningsbevarings anvisninger i trykte publikationer, på internettet eller anden offentlig formidling uden skriftlig tilladelse fra Center for Bygningsbevaring.

Forbehold

Der gøres opmærksom på, at brug af Center for Bygningsbevarings anvisninger altid og i hvert enkelt tilfælde vil bero på en konkret vurdering på stedet. Centeret kan derfor ikke påtage sig noget ansvar for anvendelsen af beskrivelser, anvisninger m.m. i de tilfælde, hvor Centeret ikke selv har et aftalt ansvar for bedømmelsen.

Center for Bygningsbevaring kan bestilles til at udarbejde ARBEJDSBESKRIVELSER.

Center for Bygningsbevarings anvisninger kan suppleres med detaljerede arbejdsbeskrivelser, der er en punktopstillet udførelsesvejledning, inklusiv materialespecifikationer og udfaldskriterier. Arbejdsbeskrivelser udarbejdes af Center for Bygningsbevaring efter aftale og med honorar.

Bygningssyn og rådgivning

Center for Bygningsbevaring i Raadvad har etableret en landsdækkende rådgivning, der påtager sig at udføre uvildige bygningsundersøgelser. Specialuddannede fagfolk gennemgår hele huset eller dele af det, og udfærdiger en rapport over bygningens tilstand, problemer og anbefalede indgreb, listet op i en prioriteret plan og vedlagt anvisninger på selve udførelsen. De konkrete arbejder udføres af håndværkere efter husejerens eget valg.

Koordinering

Center for Bygningsbevarings anvisninger på www.bygningsbevaring.dk er koordineret med Kulturstyrelsens 'Information om Bygningsbevaring' på www.kulturarv.dk samt Velfærdsministeriets vejledning: 'Bevaringsværdige bygninger – sikring af bevaringsværdier' www.sm.dk (søg i publikationer Bevaringsværdige bygninger, 2006)

Rådgivning

Centeret tilbyder i perioder gratis rådgivning via E-mail eller telefon. Gældende regler for at benytte denne service fremgår af hjemmesiden www.bygningsbevaring.dk, hvor man også kan finde aktuell E-mailadresse og telefonnummer.

Tak til

Center for Bygningsbevarings anvisninger opdateres og redigeres løbende, og de viste blade erstatter alle tidligere informationsmaterialer fra Raadvad-Centeret vedrørende praktisk bygningsstandsættelse og bevaring. Center for Bygningsbevarings anvisninger er opdateret og udbygget i 2009-10 med støtte fra Åse og Ejnar Danielsens Fond, Sonning-fonden, samt Margot og Thorvald Dreyers Fond og igen i 2011-12 med støtte fra Åse og Ejnar Danielsens Fond.